

25.10.2016

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite STM065:00/2012

Asia Suomen Akatemian lausunto biopankkien integraation asiantuntijaraportista

Kansallisen tutkimusinfrastruktuuripolitiikan kehittämiseksi ja tutkimusinfrastruktuureihin liittyvien kustannusten rahoittamiseksi on valtion budjetissa (opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla) ollut vuodesta 2012 lähtien tutkimusinfrastruktuurimomentti (29.40.22). Opetus- ja kulttuuriministeriö antoi 2.12.2011 Suomen Akatemian tehtäväksi kansallisen tutkimusinfrastruktuurien asiantuntijaryhmän asettamisen sekä edellä mainitun määrärahan (29.40.22) hallinnoinnin.

Suomen Akatemian hallituksen syksyllä 2014 nimittämä tutkimusinfrastruktuurikomitea korvaa Suomen Akatemiaa koskevan lain mukaan aiemmin asetetun tutkimusinfrastruktuurien asiantuntijaryhmän ja vastaa Suomen kansallisesta ja kansainvälisestä tutkimusinfrastruktuuritoiminnasta ja rahoituksesta. Tutkimusinfrastruktuuritoiminnan lyhyen aikavälin tarkoituksena on vakiinnuttaa kansallinen tutkimusinfrastruktuuripolitiikka läpinäkyväksi, toimialat läpäiseväksi ja ennakoitavaksi kokonaisuudeksi. Johdonmukainen ja hyvin suunniteltu toiminta vahvistaa yhteistyötä kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kesken, tehostaa tutkimusinfrastruktuurien yhteiskäyttöä sekä aktivoi yhteisiä investointeja.

Rahoitettavien tutkimusinfrastruktuurien on täytettävä kansallisen infrastruktuurin tunnusmerkit laajasti kotimaisia ja ulkomaisia tahoja palvelemana toimijana. Tutkimusinfrastruktuurikomitean kriteeristön perusteella infrastruktuurien on mahdollistettava korkeatasoista tasoista huippututkimusta, oltava avoimia niin käyttöön kuin dataankin liittyvissä kysymyksissä, oltava strategisesti merkittäviä isäntäorganisaatioille, tuotettava lisäarvoa innovaatio- ja liiketoimintaan sekä järjestettävä toiminta kestäväälle pohjalle niin taloudellisesti kuin organisationaalisestikin.

Tutkimusinfrastruktuurien asiantuntijaryhmä ehdotti kokouksessaan 22.4.2013 yksimielisesti toimivaltaisille ministeriöille ja Suomen Akatemialle Suomen liittymisestä jäseneksi biopankki-tutkimusinfrastruktuuriverkoston (BBMRI-ERIC) ja varautumista hankkeesta johtuviin taloudellisiin velvoitteisiin ERIC-sopimuksen edellyttämällä tavalla. Tämä ehdotus tukee Terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategiaa ja pohjaa rahoituksen näkökulmasta siihen, että korkeakoulut ovat BBMRI – verkoston pääasiallisia rahoittajia. Suomen

Akatemian kautta on maksettu vuodesta 2015 lähtien BBMRI -ERIC vuotuinen jäsenmaksu 50 000 euroa.

THL:sen isännöimä BBMRI.fi toimii BBMRI-ERIC:n kansallisena verkostona ja siihen kuuluvat kaikki kahdeksan kansallista biopankkia. BBMRI.fi – verkoston keskeisinä toiminnan tavoitteina on koordinoida, integroida ja standardisoida Suomen biopankkien toiminta. BBMRI.fi -verkoston rahoitushakemukset ovat todettu laadultaan erinomaisiksi Suomen Akatemian järjestämissä kansainväliseen vertaisarviointiin perustuvissa arvioinneissa. Tutkimusinfrastruktuurikomitea onkin myöntänyt BBMRI.fi -verkoston toimintaan rahoitusta yhteensä 5.4 miljoonaa euroa vuosille 2013–2018. Tätä rahoitusta on käytetty THL:n BBMRI.fi -verkoston tavoitteisiin harmonisoida biopankkien käyttöliittymät, kehittää biopankkien laatuvaatimuksia, antaa eettistä ja lainopillista tukea ja toimia eurooppalaisen BBMRI – verkoston kontaktipisteenä. Lisäksi rahoitusta on myönnetty suoraan kansallisten biopankkien ja CSC:n isännöimän ELIXIR – tutkimusinfrastruktuurin konsortiolle patologisten näytekokoelmien digitalisaatioon ja edelleen niiden jatkojalostamiseen kudosemikrosiruiksi sekä kaikkien biopankkien tuottaman datan (Big Data) säilytysratkaisujen kehittämiseksi. Tutkimusinfrastruktuurikomitea on myöntänyt lisäksi ELIXIR tutkimusinfrastruktuurille biologisen datan ICT-ratkaisujen kehittämiseksi kahden miljoonan rahoituksen vuosille 2015–2018.

Suomen Akatemia pitää tärkeänä saada Suomeen koordinoitu ja yhtenäinen biopankkitoiminta. Suomen Akatemia pitää kannatettavana asetetun asiantuntijaryhmän suositusta kansallisesta koordinaatiomallista, jonka mukaan kaikkia biopankkeja koordinoi oikeushenkilö ja yhteinen palveluntarjoaja luo standardisoidut toimintamenetelmät koko biopankkiyhteisölle. Ennen lopullista päätöstä oikeushenkilömuodosta, olisi tärkeää myös tarkistaa julkisen valtionrahoituksen asettamat reunaehdot valittavassa toimintamallissa.

Akatemian tutkimusrahoitus on luonteeltaan yhteisrahoitteista toimintaa, jossa rahoitettavan hankkeen kustannuksista vastaa aina vähintään kaksi osapuolta. Kokonaiskustannusmallia sovellettaessa Akatemian rahoitusosuus on yleensä enintään 70 prosenttia hankkeen kokonaiskustannuksista. Akatemian rahoituksen yleisten ehtojen ja ohjeiden mukaan rahoitusta ei voi käyttää taloudelliseen toimintaan. Jos tutkimusinfrastruktuuria käytetään myös taloudelliseen toimintaan, tutkimusinfrastruktuurin taloudellinen käyttö saa olla ainoastaan liitännäistoimintaa. Liitännäistoiminta on toimintaa, joka liittyy suoraan tutkimusinfrastruktuurin toimintaan ja on sen kannalta välttämätöntä tai joka liittyy kiinteästi sen pääasialliseen muuhun kuin taloudelliseen käyttöön. Taloudellisen toiminnan osalta liitännäistoiminnan vuotuinen kapasiteetti ei saa ylittää 20 prosenttia infrastruktuurin vuotuisesta kokonaiskapasiteetista. Jos taloudellisen toiminnan vuosikapasiteetti ylittää edellä mainitut 20 prosenttia, tulee rahoitus myöntää EU:n valtiontukisääntöjen mukaisena.

Suomen Akatemia pitää myös tärkeänä, että suunnitelluissa yhtenäistämistoimissa huomioidaan investoinnit jo tehtyihin ja käynnissä oleviin toimiin.

Ylijohtaja

Riitta Maijala

